

Ontwikkelteam

Mens & Maatschappij

Ronde

Vijfde ronde (5)

REFERENTIE

MM001441

Naam

Jeannet Hommel

E-mailadres

voorzitter@vecon.nl

Namens wie geeft u reactie?

Namens een organisatie of netwerk

Namens organisatie

Onderwijsorganisaties PO-VO (o.a. vakverenigingen en netwerken)

Wie heeft er bijgedragen aan deze reactie?

- Docenten en andere professionals uit het Middelbaar Beroepsonderwijs
- Leraren voortgezet onderwijs
- Lerarenopleiders

Aantal docenten en andere professionals uit het Middelbaar Beroepsonderwijs

1

Aantal leraren voortgezet onderwijs

8

Aantal lerarenopleiders

3

In hoeverre beschrijven de grote opdrachten (en het onderliggende raamwerk) gezamenlijk de essentie van het leergebied? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe.

1

We begrijpen het conceptuele kader niet goed. Het zou goed zijn als nadrukkelijk wordt aangegeven welke theorie hieraan ten grondslag ligt (bijv. in relatie tot Bloom) en waarom is gekozen voor deze uitwerking. Ook missen we de attitude. Pas als een vaardigheid zodanig is ingeslepen dat het een automatisme wordt gebruikt iemand hem echt in het dagelijks leven. Heel belangrijk bij bijv. financiële beslissingen.

De opbouw van de GO's suggereert een rangorde in de vakken: aardrijkskunde en geschiedenis lijken de essentie, de andere vakken zijn alleen aspecten. Het ontwikkelteam gaf aan dit niet zo te bedoelen maar de Vecon wil het toch noemen en hoopt dat in de toelichting hier iets over komt te staan.

We missen teveel de samenhang tussen de vakken. In de teksten bij de GO's staan soms voorbeelden vanuit verschillende vakken. Die komen vaak niet terug bij de uitwerking van de bouwstenen en lijken daarmee niet bij de kern van de bouwsteen te horen.

Zoals eerder aangegeven is het economische referentiekader afwezig. Daardoor ontbreken aanknopingspunten voor de economische vakken, waarop aangesloten moet worden in de bovenbouw.

Essentiële bedrijfseconomische onderdelen als ondernemerschap, verslaglegging, kosten en opbrengsten, financiering, marketing en organisatie ontbreken vrijwel volledig.

In hoeverre zijn de grote opdrachten geschikt voor uw onderwijssector? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe vanuit uw onderwijssector.

Deze vraag is lastig te beoordelen omdat er nog geen onderscheid is te vinden naar niveaus. Overal staat: "leerlingen leren over.....". Pas als gewerkt wordt met handelingswerkwoorden en bijv. de taxonomie van Bloom wordt gebruikt, is het niveau te duiden.

Het is de vraag of wat er nu beschreven staat het niet te abstract is voor leerlingen vmbo bb/kb. Bijv leerlingen leren: over de invloed van de overheid en overheidsbeleid op keuzegedrag.

In het algemeen vindt de Vecon teveel nadruk liggen op denken, reflectie, gesprek. Een aanzienlijk deel van de leerlingen (deels afhankelijk van het niveau) wil graag 'doen', het geleerde toepassen of zelfs leren door doen. Dan beklijft kennis ook beter.

Vanuit het MBO krijgen wij de reactie dat het geheel herkenbaar is maar dat aansluiting met het MBO nergens als doel wordt genoemd.

In hoeverre is de relatie tussen de grote opdrachten en bouwstenen duidelijk? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe.

1

De tekst bij de GO is vaak diepgaander, uitgebreider dan de invulling van de bouwstenen. Accenten verschuiven opeens, andere kennisonderdelen/vakken worden genoemd. Soms mist opeens een element.

Het lijkt alsof er een rangorde is tussen de GO's; soms slechts één bouwsteen, soms twee, soms nog meer.

Sommige bouwstenen of kennisonderdelen komen vaker voor.

De Vecon begrijpt de keuze voor aparte GO's voor vaardigheden maar wil graag een zeer nadrukkelijke toelichting waarin staat dat de vaardigheden gekoppeld kunnen en moeten worden aan alle GO's.

Wij zien de aanknopingspunten met economie maar ze staan er lang niet altijd in..... wat komt er dan van terecht? Wat niet in de (uitwerking van de) bouwstenen staat komt ook niet in kerndoelen en eindtermen.

Zijn er bepaalde bouwstenen die u toe zou willen voegen? Welke bouwstenen? Licht uw antwoord toe.

3.3 Ondernemen en ondernemingen.

Ondernemen, een ondernemende houding (initiatiefrijk), ondernemerschapsvaardigheden zijn essentieel voor mensen om te kunnen functioneren in de maatschappij. Ze zijn onderdelen van het vakgebied bedrijfseconomie.

Ondernemingen zijn belangrijk in de maatschappij en komen, in allerlei vormen, veel voor. Iedereen krijgt ermee te maken en zou iets moeten weten en begrijpen over het functioneren van ondernemingen. Zowel de positieve invloed die ze kunnen hebben als de minder prettige kanten moeten aan de orde komen.

5.2 Gevolgen van (niet) ethisch handelen.

Niet alleen kennis hebben van en nadenken over waarden en idealen zijn belangrijk. Ook de gevolgen voor jezelf en de maatschappij van handelen zijn van belang.

3.2 De Vecon dringt aan op het wijzigen van de inhoud van bouwsteen 3.2. Maak er produceren en consumeren van, dat is een veel logischer term en opent ook de weg naar marketing, (misleidende) reclame, omgaan met kredieten, budgetteren, enz.

7.. of 8.. Hier zou moeten worden toegevoegd de macht van (grote) bedrijven. Dat is een belangrijke factor, hun invloed is groot.

Tot slot nog dit: enige basiskennis van recht ontbreekt. Iedere burger wordt geacht de wet te kennen, maar we leren het ze niet!

Zijn er bouwstenen waarbij de verdeling van de voorgestelde kennis en vaardigheden voor po en vo onderbouw kan worden verbeterd? Welke bouwstenen? Licht uw antwoord toe.

Deze vraag is in onze ogen nauwelijks te beantwoorden zolang niet duidelijk is wat de eindtermen zijn, op welk niveau de kennis en vaardigheden moeten worden beheerst.

Welke drie bouwstenen vindt u het belangrijkste?

3.1

3.2

Welke drie bouwstenen vindt u het minst belangrijk?

Net als andere vakken kijken wij naar de positie van de vakkennis van het eigen vak. We willen niet zover gaan dat we op deze plaats bouwstenen voor andere vakken minder belangrijk zouden willen noemen.

Voor veel leerlingen is VO-onderbouw eindonderwijs in bepaalde vakgebieden. De essentie moeten ze wel meekrijgen om te kunnen functioneren als werknemer, consument, etc. Daar horen ook praktische vaardigheden bij.

In het algemeen geldt dat op dit moment totaal niet kan worden beoordeeld of het programma overladen zou worden. Dat hangt af van de uitwerking. Van groot belang is dus dat daar toezicht op is in het vervolg van dit proces.

Komen de brede vaardigheden (denk aan communiceren, kritisch denken, zelfregulering etc.) voldoende terug in het totaal aan bouwstenen voor dit leergebied? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe. Zie voor een toelichting:

<https://curriculum.nu/wp-content/uploads/2018/04/Rapport-Handreiking-brede-vaardigheden.pdf>)

2

De algemene brede vaardigheden zijn min of meer vertaald naar de toepassingsmogelijkheden bij M&M. Maar nu mist de Vecon vooral creativiteit. Dat is een belangrijke vaardigheid bij het oplossen van ingewikkelde problemen, in veel arbeidssituaties en bij ondernemerschap.

Ook de vaardigheid om in scenario's te denken (oftewel modelmatig denken) ontbreekt. Deze is essentieel om gefundeerd keuzes te maken, niet alleen op economisch gebied maar op alle vakgebieden. Het op een rij zetten van voordelen en nadelen van diverse keuzes is op alle niveaus aan te leren.

Ondernemerschap en ondernemerschapsvaardigheden zijn niet of nauwelijks herkenbaar aanwezig en in de huidige maatschappij heel belangrijk. Bovendien zeer goed in te voegen en nodig bij allerlei opdrachten.

In het geheel zien we een te grote nadruk op de hogere denkvaardigheden.

In hoeverre is er voldoende balans tussen de eigen identiteit van vakken en de samenhang tussen vakken in het totaal aan bouwstenen voor dit leergebied? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe.

1

De samenhang is marginaal.

De eigen identiteit van een aantal vakken overheerst sterk. Deze komt zowel in GO's als in de voorbeelden bij andere GO's, de bouwstenen en de uitwerking daarvan veelvuldig aan de orde. Het ontwikkelteam geeft aan dat het noemen van veel voorbeelden zou leiden tot een beperking van de inhoud. We begrijpen die angst maar vinden toch dat door het ontbreken van goede voorbeelden uit alle vakken onvoldoende aandacht gegeven wordt aan de samenhang.

Als voorbeeld willen we noemen de GO Welzijn. Daar komen economische aspecten zoals bevordering van de volksgezondheid door inenting, genieten van de natuur zonder individuele prijs te betalen, onvoldoende in beeld.

Een ander voorbeeld is de GO Ethiek waar bij de uitwerking in de bouwstenen 'waarden en idealen' maatschappelijk verantwoord ondernemen en milieubewuster inkopen (tegen hogere prijzen) aspecten zijn die we missen.

Tot slot de GO Diversiteit waarin de omgangsvormen met (mogelijke) klanten uit andere landen en werelddelen een belangrijk punt is.

Zoals eerder aangegeven hoopt de Vecon op het uitwerken van een gemeenschappelijk begrippenkader. Dat zou samenhang en samenwerking tussen de vakken ten goede komen. Ook korte cursussen voor leraren zijn in dit kader van belang: leer elkaars perspectief kennen.

In hoeverre vindt u dat het ontwikkelteam hierin is geslaagd? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe.

3

Prima leesbaar.

Onderschrijft u in algemene zin deze (eerste set van) aanbevelingen zoals die zijn geformuleerd? Licht uw antwoord toe. Vermeld daarbij eerst het vak (of de vakken) waarop uw antwoord betrekking heeft.

Economische vakken

Veel aanbevelingen zijn prima, maar zeer voor de hand liggend en algemeen. Dit gedeelte zou voor alle M&M vakken gelijk moeten zijn. Liefst ook logisch geordend. Uit het gesprek met het ontwikkelteam bleek dat dit nog gaat gebeuren, daar zijn we blij mee.

Sommige aanbevelingen gaan over didactiek, dat kan niet de bedoeling zijn.

We missen node serieuze aanbevelingen voor de vakken algemene economie en bedrijfseconomie. En concrete handvatten voor vervolggcommissies, bijv. verwijzingen naar (de uitwerking van) bouwstenen.

Zijn er aanbevelingen die u toe zou willen voegen? Licht uw antwoord toe. Vermeld daarbij eerst het vak (of de vakken) waarop uw antwoord betrekking heeft.

Economische vakken

De Vecon wil graag aanbevelingen over vakinhoudelijke aspecten die aansluiten bij de grote opdrachten en bouwstenen, opgesplitst per vak.

In de aanbevelingen zou ook een aspect als 'aansluiten bij de belevingswereld en het niveau van de leerlingen' (dat missen we in het totale product dat er nu ligt) een plaats kunnen vinden.

Wij vinden het positief dat het product van M&M tot stand gekomen is door te redeneren vanuit de maatschappij en niet vanuit de wetenschap. In de aanbevelingen zou moeten staan dat ook in de bovenbouw dit uitgangspunt moet worden gehanteerd. Het onderwijs moet betekenisvol zijn voor leerlingen voor wie het (vakinhoudelijk) eindonderwijs is. Dus een duidelijke aanbeveling dat het VO geen wetenschappelijk onderwijs is.

Tot slot willen we nog wijzen op het feit dat de omschrijving van het vak Economie in de visie veel te eng is. Dit vak gaat over veel meer dan alleen het bevredigen van behoeften, het is een manier van kijken naar de wereld met daaraan ten grondslag een aantal concepten, kennis en vaardigheden. Het vakgebied bedrijfseconomie komt in de visie helemaal niet in beeld.

Overige aandachtspunten / opmerkingen

De Vecon heeft in de antwoorden op de consultatievragen een aantal algemene opmerkingen gemaakt. We gaan ervan uit dat die meegenomen worden.

De Vecon hoopt dat er meer tijd komt en dat er ruimte komt voor een verkenning door experts op welke manier onderbouwing, consistentie en begrippenkader verbeterd kunnen worden.

We willen in de vervolgfase opnieuw een rol spelen. Laten we daarover tijdig goede afspraken maken zodat we iemand gedeeltelijk kunnen vrijstellen die er echt in kan duiken.

Het ontwikkelteam vroeg concrete input, dat is op zich prima. Maar het is voor ons niet mogelijk om het hele product tot in de details te 'corrigeren' zodat omschrijvingen net iets beter worden.